

Vattenverksamhet

- juridik möter teknik

- SGF, webinarie 2020-10-02

Advokat Rickard Hulling

rickard@swlaw.se

0703 – 555 890

www.swlaw.se

Hydrogeotekniker Linn Ödlund
Eriksson

linn.odlunderiksson@sweco.se

0725 – 217 620

www.sweco.se

Lessons from today...?

- ... vi vill förmedla en övergripande kunskap som förhoppningsvis kan bli någon form av ”ryggradsreaktion” över att ”vi kan ha att göra med en tillståndspliktig verksamhet, som kan kräva tillstånd”.
- ... vi vill förmedla ett förslag på arbetsgång i ”gråzonsfall”
- ”vaffö då då”?
 - 1) Envars skyldighet att känna till svensk lagstiftning.
 - 2) när man dessutom är konsult kan brist på kunskap leda till obehagliga konsekvenser – återkommer till det.

Lagstiftning/regelverket

Regelverk kring grundvatten

Regelverket idag

- 11 kap miljöbalken (1998:808), ikraft 1 januari 1999 (vattenverksamhet, krävs tillstånd m.m.)
- Lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (bl.a. rådighet)
- Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. (anmälan istället för tillstånd, ej grundvatten)
- Lag (1998:811) om införande av miljöbalken (lagligförklaring av äldre vattenanläggningar före 1 januari 1999)

1 = Vattenverksamhet?

För det första; Definitionen av vattenverksamhet, dvs. har vi att göra med en vattenverksamhet överhuvudtaget?

11 kap 3 § MB: Med vattenverksamhet avses i detta kapitel

1. uppförande, ändring, lagning eller utrivning av en anläggning i ett *vattenområde*,
2. fyllning eller pålning i ett *vattenområde*,
3. bortledande av vatten från ett *vattenområde*,
4. grävning, sprängning eller rensning i ett *vattenområde*,
5. en annan åtgärd i ett *vattenområde* som syftar till att förändra vattnets djup eller läge,
- 6. bortledande av grundvatten eller utförande av en anläggning för detta,**
- 7. tillförsel av vatten för att öka grundvattenmängden eller utförande av en anläggning eller en annan åtgärd för detta, eller**
8. markavvattning

= under HHW

= brunnen/pumpgropen + pump, styr- och reglersystem samt ledning till (recipient/ledning/reservoar)?

= infiltration (såväl permanent som temporär)

OBS! Ingen tidsgräns!

2 = Tillstånd?

För det andra; Krävs tillstånd?

Utgångspunkt: 11 kap 9 § MB

”För vattenverksamhet **krävs det tillstånd** enligt denna balk, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. = **absolut huvudregel**

Den som vill bedriva vattenverksamhet **får** ansöka om tillstånd även om det inte krävs tillstånd för verksamheten” = **frivilligt tillstånd**

Anmälningsskyldighet i stället för tillståndsskyldighet – förordning (1998:808) om vattenverksamhet m.m.). Från 1 augusti 2005.

19 § I stället för tillståndsskyldighet enligt 11 kap. 9 § miljöbalken gäller att en vattenverksamhet inte får påbörjas innan den har anmälts hos tillsynsmyndigheten, om verksamheten innebär

1. anläggande av våtmark där vattenområdet har en yta som inte överstiger 5 hektar,
2. uppförande av en anläggning, fyllning eller pålning i ett vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattendraget uppgår till högst 500 kvadratmeter,
3. uppförande av en anläggning, fyllning eller pålning i ett annat vattenområde än vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3 000 kvadratmeter,
4. grävning, schaktning, muddring, sprängning eller annan liknande åtgärd i ett vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattendraget uppgår till högst 500 kvadratmeter,
5. grävning, schaktning, muddring, sprängning eller annan liknande åtgärd i ett annat vattenområde än vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3 000 kvadratmeter,
6. byggande av en bro eller anläggande eller byte av en trumma i ett vattendrag med en medelvattenföring som uppgår till högst 1 kubikmeter per sekund,
osv.....

- Gäller ej grundvatten

Slutsats: Gällande grundvatten saknas anmälmingsmöjlighet till Länsstyrelsen som för andra mindre vattenverksamheter!

2 = Tillstånd (forts)?

Krävs tillstånd?

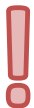
- Tillståndsansökan hos de **5 mark- och miljödomstolarna** när det är fråga om grundvatten. **Tillsynsmyndighet** normalt Länsstyrelsen.

Arbeten för vattenverksamhet

- 11 kap 10 § MB: Om det krävs tillstånd till en vattenverksamhet, får arbeten av större omfattning i anslutning till verksamheten **inte** påbörjas innan tillstånd har meddelats

Undantag från tillståndsplikt: bland annat

- 11 kap 11 § MB: Tillstånd enligt detta kapitel behövs inte för
 1. vattentäkt för *en- eller tvåfamiljsfastighets* eller *jordbruksfastighets* **husbehovsförbrukning**
- 11 kap 12 § MB: Tillstånd enligt denna balk eller anmälan enligt 9 a § behövs inte, om det är **uppenbart** att varken **allmänna** eller **enskilda** intressen **skadas** genom **vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena**

2 = Tillstånd (forts)?

Vad behövs för att det skall vara uppenbart, dvs. även om det är en vattenverksamhet så behöver vi inte söka tillstånd?

- **Uppenbart** = Värderande uttryck med opreciserad kvalitativ innebörd.
- För jurister mycket högt ställda krav/beviskrav (värderande uttryck).
- Bedömningen av om det är uppenbart görs primärt av verksamhetsutövaren själv.
- Bedömning görs ”exklusive skyddsåtgärder” (tätningsåtgärder, infiltration etc).
- Om någon annan (tex. enskild fastighetsägare/myndighet) har en annan uppfattning initieras ett ärende hos tillsynsmyndigheten/Länsstyrelsen. För sanktioner, se nästa slide.

Uppenbart?

- Finns ej några tydliga, klara och enkla avgränsningar för all grundvattenbortledning (I am sorry.....).
- Viktigt med systematiskt utredningsarbete för att bedöma frågan.
- Vad finns det för motstående intressen (allmänna och enskilda)?
- Kan risk för skada uteslutas?
- **Tveksamma fall**; värdefullt med tillsynsmyndigheten/Länsstyrelsens synpunkter inför VU:s egen bedömning. LST ej skyldig att rådge.
OBS! Värdera ev. ”svar” från LST. Helst skriftliga svar...

Sanktioner, avsaknad av tillstånd

För själva verksamheten:

- Kan få föreläggande om att söka tillstånd och/eller förbud mot verksamheten (Länsstyrelsen). Ex. omedelbart upphöra med grundvattenbortledningen.

Eventuellt straffrättsligt ansvar/brottet:

- *Otillåten miljöverksamhet* (29 kap 4 § 1 stycket miljöbalken). Böter eller fängelse i högst 2 år om man med uppsåt eller av oaktsamhet påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd.

Påföljder:

- Förbud mot själva verksamheten i avsaknad av tillstånd (se ovan).
- Om sker i näringsverksamhet (bolag) är ofta sanktionen företagsbot och/eller i kombination med personligt ansvar. Företagsbot dominerande. Företagsbot är lägst 5.000 kr och högst 0,5 miljarder. Syfte = minska vinstintresset av att inte ha/söka tillstånd för verksamheten.
- Ej näringsverksamhet = personligt ansvar (interna delegationsordningar).

Några exempel på arbetsgång i gråzonen

”*Kommunen*” anlägger ny sporthall

”*Exploatören*” projekterar för nya bostadskvarter

Arbetsgång:

1. Har vi med en vattenverksamhet att göra?
2. Kräver den tillstånd? Är det *uppenbart* att ”inget” skadas?
3. Systematisk utredning som beslutsunderlag för verksamhetsutövarens beslut

”Kommunen” anlägger ny sporthall

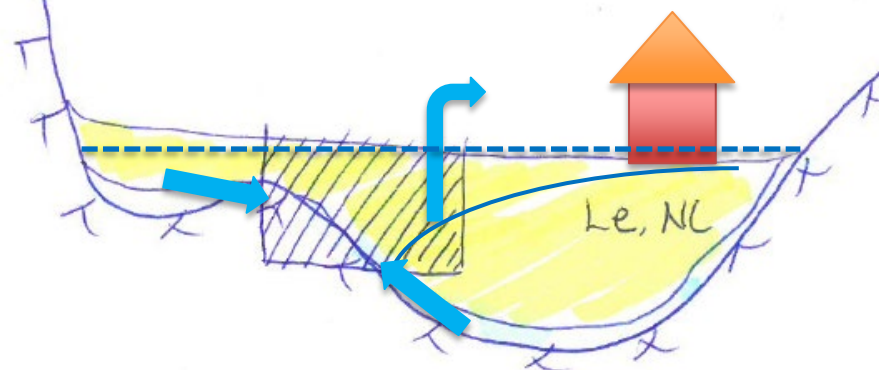
På grund av höjdbegränsning i detaljplan ska hallen grundläggas 3 m u my.

Källaren ska utformas dränerad för att undvika nere kostnad (?).

1. Har vi mer än 1000 liter vatten i källaren?
2. Är det tillstånd? Är det uppenbart att ”inget” skadas?

TILLSTÅND!

- Bedömning av påverkansområde: 400 m
- Identifiering av skyddsobjekt, motstående intressen: enskilda villor 150 m bort
- Sättningsutredning för avsänkningstratten: nog OK vid villor
- Permanent bortledning
- Kommunal verksamhetsutövare

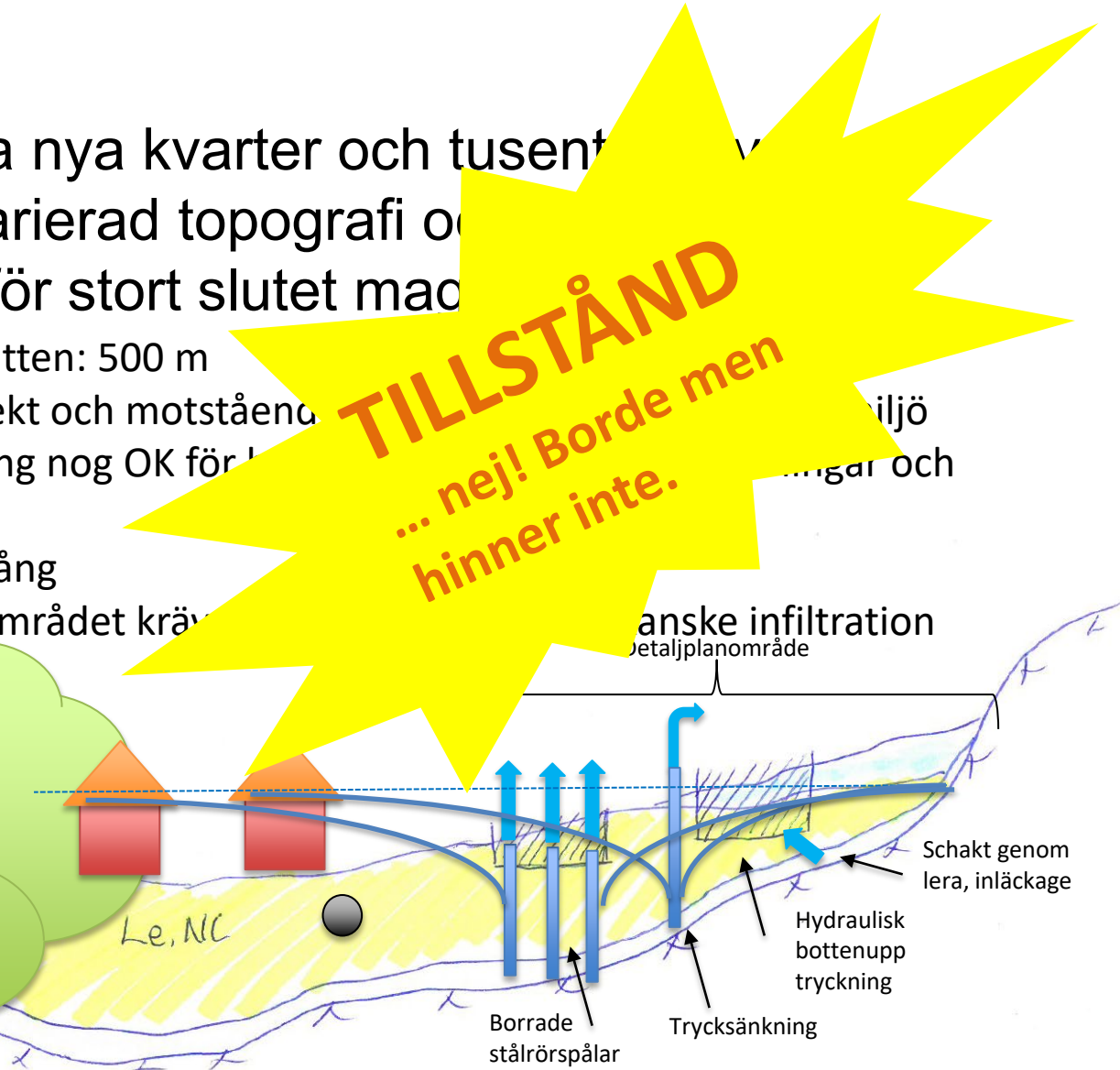

"Exploatören" projekterar för nya bostadskvarter

Detaljplan för många nya kvarter och tusentals nya lägenheter. Starkt varierad topografi och nybildningsområde för stort slutet markområde

- Påverkansområde grundvatten: 500 m
- Identifiering av skyddsobjekt och motståndande miljö
- Sättningsutredning: Sättning nog OK för byggnader och gator ej
- Sammantagen byggtid är lång
- För att minska påverkansområdet krävs

1. Har vi med en vattenverksamhet att göra?
2. Kräver den tillstånd? Är det *uppenbart* att "inget" skadas?

Summering av exemplen

- Varje fall är unikt med sina unika förutsättningar och avvägningar
- Finns inga generella gränser för vad som är uppenbart och inte utan en samlad bedömning krävs i varje fall
- Till syvende och sist verksamhetsutövarens val – kan finnas andra omständigheter än rent tekniska
- Kan finnas många andra aspekter (skyddsobjekt, opinion, policies) än, som i dessa exempel, sättning som avgör
- Även ”bara tillfällig påverkan” kan vara lång, så som långa byggsleden eller ackumulerad påverkan från flera byggsleden och projekt
- Skadeförebyggande åtgärder ”tar inte bort vattenverksamheten”
- Tänk vattenverksamhet tidigt!

... således...

- Huvudregeln är att tillstånd krävs!
- ”Facit” om uppenbart erhålls slutligen ”i efterhand”
- ”... det skall mycket till...” för att det skall vara uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen inte skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.
- ”Pratas” det om huruvida det är uppenbart eller inte kanske det inte är uppenbart?
- Verksamhetsutövaren bestämmer och har ”miljöbalksansvar”, dvs. ansvar ur tillståndssynpunkt och även straffrättsligt ansvar.
- Avsaknad av tillstånd kan innebära stopp av verksamheten + straffrättsliga konsekvenser.
- OBS! Det har även hänt att anlitade tekniska konsulter åtalats för medhjälp till otillåten miljöverksamhet.
 - Åklagaren ansåg att hen genom råd förespeglat att grundvattenbortledningen inte krävde tillstånd.
 - Friades av TR då det inte kunde utredas att hen rekommenderat att inte söka tillstånd. Drevs aldrig vidare av åklagaren i Hovrätten.

- > SUPERTYDLIGA muntligt + skriftligt om att tillstånd kan krävas/krävs och att advokat/jurist och teknisk expertis med relevant kunskap bör anlitas (och det tidigt/i uppstart!!!).

... frågor på det...?

... tack och bock för denna gång...

Kontaktuppgifter:

Advokat Rickard Hulling

rickard@swlaw.se

0703 – 555 890

www.swlaw.se

”Hydrogeotekniker” Linn Ödlund Eriksson

linn.odlunderiksson@sweco.se

0725 – 217 620

www.sweco.se

